Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2013. gada 19. septembrī*

Tiesu iestāžu sadarbība civillietās — Regula (EK) Nr. 1346/2000 — Maksātnespējas procedūras — 24. panta 1. punkts — "Saistības par labu parādniekam, uz kuru attiecas maksātnespējas procedūra," izpilde — Maksājums, kas veikts šī parādnieka kreditoram

Lieta C-251/12

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Tribunal de commerce de Bruxelles* (Beļģija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2012. gada 14. maijā un kas Tiesā reģistrēts 2012. gada 22. maijā, tiesvedībā

Christian Van Buggenhout un ***Ilse Van de Mierop*** , *Grontimmo SA* maksātnespējas administratori,

pret

Banque Internationale à Luxembourg SA.

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs M. Ilešičs [*M. Ilešič*] (referents), tiesneši E. Jarašūns [*E. Jarašiūnas*], A. O'Kīfs [*A. Ó Caoimh*], K. Toadere [*C. Toader*] un K. G. Fernlunds [*C. G. Fernlund*],

ģenerāladvokāte J. Kokote [*J. Kokott*],

sekretārs V. Turē [*V. Tourrès*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2013. gada 14. marta tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *C. Van Buggenhout* un *I. Van de Mierop*, *Grontimmo SA* maksātnespējas administratori paši, kā arī to vārdā – *C. Dumont de Chassart*, *avocat*,

— *Banque Internationale à Luxembourg SA* vārdā – *V. Horsmans*, *avocat*,

— Beļģijas valdības vārdā – *M. Grégoire*, *M. Jacobs* un *L. Van den Broeck*, kā arī *J.-C. Halleux*, pārstāvji,

— Vācijas valdības vārdā – *J. Kemper* un *T. Henze*, pārstāvji,

— Francijas valdības vārdā – *G. de Bergues* un *B. Beaupère-Manokha*, pārstāvji,

* Tiesvedības valoda – franču.

— Portugāles valdības vārdā – *L. Inez Fernandes* un *S. Duarte Afonso*, pārstāvji,

— Eiropas Komisijas vārdā – *M. Wilderspin*, pārstāvis,

noklausījusies ģenerāladvokātes secinājumus 2013. gada 8. maija tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par Padomes 2000. gada 29. maija Regulas (EK) Nr. 1346/2000 par maksātnespējas procedūrām (OV L 160, 1. lpp.) 24. panta 1. punkta interpretāciju.

2 Šis lūgums ir ticis izteikts, izskatot strīdu starp *C. Van Buggenhout* un *I. Van de Mierop*, *Grontimmo SA* (turpmāk tekstā – "*Grontimmo*") maksātnespējas administratoriem, no vienas puses, un *Banque Internationale à Luxembourg SA* (turpmāk tekstā – "*BIL*"), no otras puses, par prasību pret šo banku, lai tā minēto administratoru pārvaldītajā kapitālā atmaksātu maksājumu, ko tā veikusi par labu *Grontimmo* kreditoram.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

3 Regulas Nr. 1346/2000 preambulas 4., 23. un 30. apsvērums ir formulēti šādi:

"(4) Pareizas iekšējā tirgus darbības labad ir jāizvairās no personu stimulēšanas pārvietot aktīvus vai tiesvedību no vienas dalībvalsts uz citu nolūkā iegūt labvēlīgāku tiesisko statusu (labvēlīgākās tiesas piekritības izvēle).

[..]

(23) Attiecībā uz šajā regulā ietvertajiem jautājumiem jānosaka vienoti tiesību normu kolīziju noteikumi, kas to piemērošanas jomā aizstāj valstu starptautisko privāttiesību noteikumus. Ja nav norādīts citādi, jāpiemēro tās dalībvalsts tiesību akti, kura sāk procedūru (*lex concursus*). [..]

[..]

(30) Ir iespējams, ka dažas attiecīgās personas faktiski nezina, ka ir sāktas procedūras, un godprātīgi rīkojas pretrunā jaunajam stāvoklim. Lai aizsargātu šādas personas, kas veic maksājumu parādniekam, nezinot, ka ir sāktas ārvalstu procedūras, kad tām faktiski būtu jāveic maksājumi ārvalsts likvidatoram, būtu jānosaka, ka ar šādiem maksājumiem var atlīdzināt parādu."

4 Regulas Nr. 1346/2000 1. panta 1. punktā ir noteikts:

"Šī regula attiecas uz kolektīvām maksātnespējas procedūrām, kas ir saistītas ar daļēju vai pilnīgu parādnieka mantas atsavināšanu un likvidatora iecelšanu."

5 Atbilstoši šīs regulas 4. panta 1. punktam:

"Ja vien šajā regulā nav noteikts citādi, uz maksātnespējas procedūru un tās sekām attiecas tās dalībvalsts tiesību akti, kuras teritorijā šāda procedūra ir sākta [..]."

6 Šīs pašas regulas 21. panta 1. punktā ir noteikts, ka:

"Likvidators var pieprasīt, lai paziņojumu par nolēmumu, ar ko sāk maksātnespējas procedūru, un vajadzības gadījumā lēmumu par viņa iecelšanu publicē citās dalībvalstīs [..]."

7 Regulas Nr. 1346/2000 24. pants ir šāds:

"1. Ja dalībvalstī ir izpildīta kāda saistība par labu parādniekam, uz kuru attiecas maksātnespējas procedūra, kas sākta citā dalībvalstī, un kurai būtu jābūt izpildītai par labu šīs procedūras likvidatoram, uzskata, ka persona, kas izpildījusi saistību, ir atbrīvota no pienākuma to pildīt, ja tā nav zinājusi par procedūras sākšanu.

2. Ja šādas saistības izpilda pirms 21. pantā paredzētās publikācijas, uzskata, ka persona, kas izpilda saistības, nav zinājusi pat maksātnespējas procedūras sākšanu, ja nav pierādījumu par pretējo; ja saistība ir izpildīta pēc šādas publikācijas, uzskata, ka persona, kas izpildījusi saistību, ir zinājusi par procedūras sākšanu, ja nav pierādījumu par pretējo."

Beļģijas tiesības

8 Beļģijas tiesībās maksātnespēja ir regulēta 1997. gada 8. augusta Maksātnespējas likumā.

9 Šī likuma 14. pantā ir paredzēts, ka jebkurš spriedums par maksātnespējas atzīšanu ir provizoriski izpildāms kopš tā pasludināšanas brīža un šis spriedums par maksātnespējas atzīšanu stājas spēkā tā pasludināšanas dienas pirmajā minūtē, un, sākot no šīs dienas, tas ir pilnībā spēkā.

10 Minētā likuma 16. pantā ir precizēts, ka "maksātnespējīgajai pusei, sākot no sprieduma par maksātnespējas atzīšanu pasludināšanas dienas, tiek pilnībā atņemtas tiesības uz tās īpašuma pārvaldīšanu, arī tās, kas var rasties jau pēc tam, kad tā ir atzīta par maksātnespējīgu".

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

11 *Grontimmo* ir nekustamo īpašumu sabiedrība, kuras juridiskā adrese ir Antverpenē (Beļģija). 2006. gada 11. maijā par to *Tribunal de commerce de Bruxelles* [Briseles komerctiesa] tika iesniegts lūgums uzsākt maksātnespējas procedūru.

12 Attiecīgi 2006. gada 22. un 24. maijā divas sabiedrības par labu *Grontimmo* izsniedza čekus par kopējo vērtību EUR 1 400 000.

13 2006. gada 29. maijā *Grontimmo* gadskārtējā kopsapulcē tika pieņemta direktoru atkāpšanās no amata un ar šo datumu tika iecelti jauni direktori ar adresēm Dienvidāfrikā. Šajā pašā dienā *Grontimmo* no *Kostner Development Inc*. (turpmāk tekstā – "*Kostner*"), 2006. gada 29. martā izveidotas sabiedrības ar juridisko adresi Panamā, saņēma pirkuma iespēju EUR 1 400 000 apmērā.

14 2006. gada 31. maijā un 22. jūnijā *Grontimmo* atvēra divus kontus *Dexia Banque Internationale à Luxembourg*, tagadējā *BIL*. Abi čeki par kopēju vērtību EUR 1 400 000 vispirms tika iemaksāti pirmajā kontā, un pēc tam summa tika pārskaitīta uz otro kontu.

15 2006. gada 2. jūnijā *Grontimmo* jaunie direktori izdeva *Dexia Banque Internationale à Luxembourg* rakstveida rīkojumu izdot bankas čeku EUR 1 400 000 apmērā par labu *Kostner*.

16 *Grontimmo* maksātnespēja tika atzīta 2006. gada 4. jūlijā ar *Tribunal de commerce de Bruxelles* spriedumu, atbilstoši kuram, skaitot no minētā datuma pirmās stundas, šai sabiedrībai tika atņemtas jebkādas tiesības rīkoties ar savu īpašumu. Šis spriedums tika publicēts 2006. gada 14. jūlija *Moniteur belge*, bet *Journal officiel du Grand-Duché de Luxembourg* tas publicēts netika.

17 2006. gada 5. jūlijā, izpildot 2006. gada 2. jūnija rīkojumu, *Dexia Banque Internationale à Luxembourg*, ar *Kostner* noslēgtās pirkuma iespējas ietvaros izdeva apmaksai čeku EUR 1 400 000 vērtībā par labu šai sabiedrībai.

18 2006. gada 21. septembrī *Grontimmo* maksātnespējas administratori pieprasīja *Dexia Banque Internationale à Luxembourg* nekavējoties atmaksāt minēto summu, norādot, ka šis maksājums ticis veikts pretrunā liegumam parādniekam īstenot tiesības rīkoties ar savu mantu un ka to tādējādi nevar atskaitīt no kreditoriem rezervētajiem līdzekļiem, jo šis maksājums ticis veikts pēc maksātnespējas procedūras uzsākšanas. *Dexia Banque Internationale à Luxembourg* atteicās minēto summu atmaksāt, norādot, ka tā nav zinājusi par maksātnespējas procedūru un ka tā var atsaukties uz Regulas Nr. 1346/2000 24. pantu.

19 Tā kā visi centieni atgūt minēto summu ārpustiesas ceļā bija nesekmīgi, *Grontimmo* maksātnespējas administratori 2010. gada 2. augustā iesniedzējtiesā iesniedza prasības pieteikumu pamatlietā.

20 Iesniedzējtiesa vaicā, vai ir pieļaujams, ka *BIL* atsaucas uz Regulas Nr. 1346/2000 24. pantu, it īpaši ņemot vērā, ka šajā gadījumā *Grontimmo* maksātnespējas administratori nolēmuma par minētās sabiedrības maksātnespējas procedūras uzsākšanu saturu nav publicējuši Luksemburgā un ka dalībvalsts banku iestādei nav likumā paredzēta pienākuma ik dienas pārbaudīt, vai pret to klientiem no citām dalībvalstīm nav uzsāktas maksātnespējas procedūras.

21 Šajos apstākļos *Tribunal de commerce de Bruxelles* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

"Kā jāinterpretē [Regulas Nr. 1346/2000] 24. panta frāze "saistība par labu parādniekam"? Vai šī frāze ir jāinterpretē tādējādi, ka tā nozīmē maksājumu, kas veikts maksātnespējīga parādnieka kreditoram pēc viņa [parādnieka] pieprasījuma, ja puse, kas ir veikusi šo maksājuma pienākumu uz maksātnespējīgā parādnieka kontu un viņa labā, to ir darījusi, nezinot, ka pret parādnieku citā dalībvalstī ir uzsākta maksātnespējas procedūra?"

Par prejudiciālo jautājumu

22 Ar šo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Regulas Nr. 1346/2000 24. panta 1. punkts ir interpretējams tādējādi, ka šīs normas tvērumā var ietilpt parādnieka, uz ko attiecas maksātnespējas procedūra, maksājums savam kreditoram.

23 Vispirms ir jānorāda, ka, lai arī Regulā Nr. 1346/2000 tostarp ir ietvertas kolīziju normas starptautiskās piekritības un piemērojamo tiesību noteikšanai (šajā ziņā skat. 2012. gada 5. jūlija spriedumu lietā C-527/10 *ERSTE Bank Hungary*, 38. punkts un tajā minētā judikatūra), šīs regulas 24. pants nav viena no minētajām kolīziju normām, bet gan materiālo tiesību norma, kas piemērojama katrā dalībvalstī neatkarīgi no *lex concursus*. Uzdotais jautājums ir tikai par to, vai tādam maksājumam, kādu pēc *Grontimmo* rīkojuma par labu *Kostner* veica *Dexia Banque Internationale à Luxembourg*, ir piemērojams šī panta 1. punkts, atbilstoši kuram: ja dalībvalstī ir izpildīta kāda saistība par labu parādniekam, uz kuru attiecas maksātnespējas procedūra, kas sākta citā dalībvalstī, un kurai būtu jābūt izpildītai par labu šīs procedūras likvidatoram, uzskata, ka persona, kas izpildījusi saistību, ir atbrīvota no pienākuma to pildīt, ja tā nav zinājusi par procedūras sākšanu.

24 Lai uz šo jautājumu atbildētu, kā norādījuši arī visi apsvērumus iesniegušie lietas dalībnieki, ir nepieciešams noskaidrot, vai saistības "par labu" parādniekam, uz kuru attiecas maksātnespējas procedūra, izpildes jēdziens ietver tikai maksājumus vai arī citus pakalpojumus maksātnespējas procedūrā esošajam parādniekam vai arī maksājumus un citus pakalpojumus tā kreditoram.

25 *C. Van Buggenhout* un *I. Van de Mierop*, Francijas valdība, kā arī Eiropas Komisija uzskata, ka šajā jēdzienā neietilpst maksājums maksātnespējas procedūrā esošā parādnieka kreditoram. Savukārt *BIL*, kā arī Beļģijas, Vācijas un Portugāles valdības apgalvo, ka šāda situācija tomēr ietilpst minētajā jēdzienā.

26 Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru, interpretējot Savienības tiesību normu, ir jāņem vērā ne tikai tās teksts un mērķis, bet arī tās konteksts un tiesiskā regulējuma, kurā šī norma ir ietverta, izvirzītie mērķi (skat. it īpaši 2010. gada 4. maija spriedumu lietā C-533/08 *TNT Express Nederland*, Krājums, I-4107. lpp., 44. punkts un tajā minētā judikatūra).

27 Turklāt Savienības regulu vienveidīgas interpretācijas nepieciešamība izslēdz iespēju šaubu gadījumā aplūkot normas tekstu izolēti un prasa gluži pretēji, lai tas tiktu interpretēts un piemērots, ievērojot tekstus citās oficiālajās valodās (šajā ziņā skat. 2009. gada 10. septembra spriedumu lietā C-199/08 *Eschig*, Krājums, I-8295. lpp., 54. punkts un tajā minētā judikatūra).

28 Pirmkārt, attiecībā uz Regulas Nr. 1346/2000 24. panta 1. punkta tekstu ir jānorāda, ka atbilstoši frāzes "par labu" ikdienas izpratnei saistības par labu personai, uz kuru attiecas maksātnespējas procedūra, izpilde *a priori* neietver situāciju, kad saistība tiek izpildīta pēc šīs personas rīkojuma attiecībā uz kādu no tās kreditoriem. Minētā frāze vispārīgi nozīmē tikai to, ka saistība tiek izpildīta par labu minētajai personai – kā to apliecina arī spāņu ("a favor de"), angļu ("for the benefit of"), itāļu ("a favore del"), holandiešu ("ten voordelen van") un portugāļu ("a favor de") valodu redakcijas.

29 Turklāt Regulas Nr. 1346/2000 preambulas 30. apsvērumā, tostarp vācu ("Zum Schutz solcher Personen, die […] eine Zahlung an den Schuldner leisten"), angļu ("In order to protect such persons who make a payment to the debtor") un zviedru ("För att skydda sådana personer som infriar en skuld hos gäldenären"), valodu redakcijās ir teikts, ka šīs regulas 24. panta 1. punktā konkrēti paredzētā situācija attiecas uz "maksājumu" parādniekam, uz kuru attiecas maksātnespējas procedūra.

30 Turklāt minētajā 24. panta 1. punktā ir minēta par labu parādniekam, uz kuru attiecas maksātnespējas procedūra, izpildīta saistība, kurai būtu jābūt izpildītai par labu šīs procedūras likvidatoram. No šī precizējuma viennozīmīgi izriet, ka šis pants attiecas uz maksātnespējīgā parādnieka parādiem, kas pēc maksātnespējas procedūras uzsākšanas ir ietverti kopējos aktīvos.

31 Šie apstākļi liek secināt, ka atbilstoši interpretējamās normas tekstam personas, kuras ar šo normu tiek aizsargātas, ir maksātnespējīgā parādnieka parādnieki, kuri – tieši vai netieši – labticīgi ir izpildījuši kādu saistību par labu šim parādniekam.

32 Apstāklis, ka pamatlietā runa ir par banku, kura atbilstoši maksātnespējīgā parādnieka rīkojumam un uz tā rēķina ir izpildījusi attiecīgo maksājumu, šajā lietā nav atbilstošs. Kaut arī banka ir izpildījusi saistību, par ko tā vienojusies ar maksātnespējīgo parādnieku, tā šo saistību nav izpildījusi "par labu" tam Regulas Nr. 1346/2000 24. panta izpratnē, jo minētais parādnieks nebija minētā maksājuma saņēmējs.

33 Otrkārt, attiecībā uz Regulas Nr. 1346/2000 24. panta 1. punkta un regulējuma, kurā tas ietilpst, mērķi no šīs regulas preambulas 30. apsvēruma izriet, ka minētais pants no likvidatora kontroles loka ļauj izslīdēt dažām situācijām, kuras ir pretrunā ar jaunajiem apstākļiem, kas radušies maksātnespējas procedūras uzsākšanas rezultātā.

34 Minētā 24. panta 1. punktā it īpaši pieļauts, ka lēmums par maksātnespējas procedūras uzsākšanu netiek nekavējoties atzīts, jo tas pieļauj, ka kopējie aktīvi tiek samazināti par to maksātnespējīgā parādnieka saistību summu, kuras tam par labu labticīgi izpildījuši tā parādnieki.

35 Tomēr ir svarīgi šo normu neinterpretēt tādējādi, ka tā pieļauj, ka kopējie aktīvi var tikt samazināti arī par to saistību summu, kuras parādnieks ir parādā saviem kreditoriem. Sekojot šādai interpretācijai, maksātnespējīgais parādnieks ar trešo personu, kuras nezin par maksātnespējas procedūras uzsākšanu, starpniecību varētu izpildīt saistības pret saviem kreditoriem, nodot kopējo aktīvu līdzekļus šim kreditoram un tādējādi apdraudēt vienu nu Regulas Nr. 1346/2000 galvenajiem mērķiem, kas norādīts tās preambulas 4. apsvērumā, proti, izvairīties no personu stimulēšanas pārvietot aktīvus vai tiesvedību no vienas dalībvalsts uz citu, lai iegūtu labvēlīgāku tiesisko statusu.

36 No visiem apsvērumiem par Regulas Nr. 1346/2000 24. panta 1. punkta tekstu un mērķi, šīs normas kontekstu un regulējuma, kurā tas ietilpst, mērķiem izriet, ka tāda situācija kā pamatlietā, kad parādnieks, uz kuru attiecas maksātnespējas procedūra, ar starpnieka palīdzību ir izpildījis saistību pret tā kreditoriem, neietilpst šīs normas piemērošanas jomā.

37 Katrā ziņā apstāklis, ka Regulas Nr. 1346/2000 24. panta 1. punkts nav piemērojams tādā situācijā, kāda aplūkota pamatlietā, pats par sevi nerada attiecīgajai bankai pienākumu atmaksāt kopējos aktīvos summu, par kuru ir strīds. Jautājums par šīs bankas iespējamo atbildību ir regulēts atbilstošajās valsts tiesību normās.

38 Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 1346/2000 24. panta 1. punkts ir interpretējams tādējādi, ka šīs normas piemērošanas jomā neietilpst parādnieka, uz ko attiecas maksātnespējas procedūra, maksājums savam kreditoram.

Par tiesāšanās izdevumiem

39 Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

Padomes 2000. gada 29. maija Regulas (EK) Nr. 1346/2000 par maksātnespējas procedūrām 24. panta 1. punkts ir interpretējams tādējādi, ka šīs normas piemērošanas jomā neietilpst parādnieka, uz ko attiecas maksātnespējas procedūra, maksājums savam kreditoram.

[Paraksti]